

NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILO ISTOIMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. — Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik Ernest Jelušić.

Sadržaj:

Zašto mi hrliš Spjevao Rud. bar. Maldini.

Školski izleti. Piše Fran Barbalić.

Marija. Napisao Josip.

Moravski Hrvati.

Nekoje misli o poučavanju bilinstva u pučkoj školi. Piše G. Licul.

Vjesnik. — Lične vijesti.

One, koji su slučajno zaboravili
namiriti pretplatu, sjećamo ih na
naslov naše uprave. —————

Uprava

Pula, Via degli operai, 10.

Svoj k svomu! Svoj k svomu!

NOVO SKLADIŠTE POKUĆSTVA

A. Žunić & Co - Pula

na uglu ulice Via S. Martino i Giosué Carducci

Novouredjeno skladište sva-
kovrsnog pokućstva:
zrcala, slika, stolica, divana
————— itd. itd. —————

Cijene umjerene.

Bila vam na pameti Družba
sv. Ćirila i Metoda za Istru!

NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILO ISTOIMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. — Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik ERNEST JELUŠIĆ.

Zašto mi hrliš Spjevao Rud. bar. Maldini.

Zašto mi hrliš misao moja
U neznani onaj svemirski kraj,
Zar ti ne godi sloboda tvoja,
Zemaljski ovaj život i sjaj?

U danim tuge, nevolje b'jede
Ti si mi bila jedini kras,
Neduzno srce pasti kad htjede
Ti si ga digla, dala mu spas.

I ono se n'jemo trglo iz sanku
Oduška dalo životu mom,
Slomilo njegve, jurnulo vanka,
Kucati stalo za svoj je dom.

Zašto mi hrliš misao moja
U neznani onaj svemirski kraj,
Zar ti ne godi sloboda tvoja
Zemaljski ovaj život i sjaj?

Školski izlet. Piše Fran Barbalić.

Nastavak.

Učitelj mora svoj školski rad temeljiti na domu. Čim se bude učitelj više toga držao, toliko će imati bolji uspjeh. Da to postigne, imade pri ruci zbirku zidnih slika, bilo u bojama ili risane olovkom, imade zbirku ruda, on imade cijelu narav. Učenik već to sve poznaje, al nezna svega toga čitati. Djetetu ćete pokazati jednu stvar, da ju motri, pipa, te upoznati pojedina svojstva dotične stvari. Sa svim tim, ipak neće dijete dobiti jasnoga pojma o dotičnoj stvari, jer je ona stvar bila premalena i jer u naravi sasna drukčije izgleda. Slike nisu dakle dostatne za pravo motrenje, zato je najbolja narav

1) 10
10/84 C-46-B

sama — knjiga uvijek otvorena svakomu, uvijek nova, privlačiva, neiscrpiva, buditeljica plemenitih misli i ćućenja. Učenje se brzo zaboravi, al ako smo naučili djecu motriti i misliti, što su sama učinila ili postigla svojim radom, ostat će im u pameti kroz cijeli život. Zato su najbolji i najprikladniji školski izleti. Učitelj će tu upoznati učenike sa stvarima, među kojima živu, te koliko koristi mogu oni sami iz svega toga crpsti. Te stvari, koje djecu opkoljuju i među kojima živu, nisu slike, već su to: ljudi, kuće, dućani, biline, životinje, kamenje, voda i dr. Učitelj mora buditi u djeci znatiželjnost prema svemu što je oko njih, da nauče sami čitati knjigu naravi, da budu tako učitelji sami sebi.

Moderna pedagogija zahtijeva naravnu metodu u obuci. Ova je metoda najkraća, najsigurnija i najuspješnija, pa bi ju zato morali rabiti svi učitelji. Škola ne smije biti mjesto, gdje se čuju samo riječi, već moraju djeca sve u naravi gledati. Istina je, da se danas riječima dodavaju, po mogućnosti i stvari, što ih učitelj djeci predlaže ili bolje pokazuje, ali te stvari nisu onakve, kakve će djeca u životu susretati. To su stvari mutne, bez boje i svježosti, bez života, što ne omogućuju pamćenje, niti uzbuđuju maštu, niti čuvstva.

Oto Salamon veli: »Uporabljjuć zornu obuku našli smo i njezine pogriješke, koje nismo isprva niti opazili. Školu smo pretvorili u muzeje, misleć, da će isti zamijeniti narav samu — polja, mora, nebo, gore i druge njezine prikaze, uvijek nove, uvijek uzgojne. Što smo s muzejima postigli? Oni su nekakva parodija naravi same. Pokažimo djeci iz našeg muzeja: mrtve kukce, suhe trave, opazit ćemo, da tu fali život, da je tu sve mrzlo, bez života, bez ćućenja; to nam sve podaje stvar u onakovoj slici, u kakvoj ona nije!« Moramo dakle voditi djecu u narav samu, kad ne može nikako donijeti narav u školu. Moramo dakle promijeniti put obuke. Kehr veli: »Prirodopisna obuka neka bude zorna. Radi toga ajde van u prirodu. Vodi djecu k potoku, da promatraju njegovu obalu, u šumu, nek prislušuju mile glasove ptičica, na polje, nek gledaju plodove. I ti si više i bolje učinio, nego li ako si u zadušljivoj školskoj sobi misli učenikove mrtvim pojmovima i šupljim definicijama mučio, i mjesto stvari kazao im slike, te ih suhoparnim štivima hranio!« Komenski pak veli: »Ljudi se moraju do smrti učiti, al ne iz njiga, već iz neba i zemlje t. j. oni moraju sami predmete proučavati, a ne učiti tuđe riječi i tuđa osvjeđenja!« Zorna i prirodopisna obuka ne smije se predavati isključivo sa slikama predmeta, već se mora što više iz naravi pomatrati.

Rekoh prije, promijenimo put, a morao bi reći, ajdemo na pravi put. Povedimo djecu na otvoreno, u prirodu, koja će nam sa njezinim hiljadama, uvijek novih, zanimih i privlačivih prizora pružati mnogostručnog gradiva, koje će moći radljivi i marljivi učitelj uvijek upotrijebiti, da razvije i obogati

spoznaje učenika, i uzbuđi u njima najčišća i najmilija čuvstva. Na izletima će se uzgajati sjetila, kao što i duh motrenja. Tu će se učenik naučiti motriti narav, naći uzroke različitim pojavima, prisposodbljati stvar sa stvarju, sakupljati opažanja i tako obogatiti znanje. Poduka na otvorenom je vrlo racionalna, uzgojna i potpuna, tu se vježbaju sva uđa, um i čuvstva, intelektualni, moralni i fizični uzgoj učenika. Biva zabavnije, jer naravnije, različitije, svježije, prosto od svake školske težine i formalizma, priličnije duhu djeteta.

Na izletima ima učitelj prilike, da govori o svim školskim predmetima. Zorna obuka, koja je glavni dio sve obuke u nižim razredima, podučavat će se baš zorno. I u govoru će se djeca bolje vježbati nego u školi, jer u školi ne možeš dopustiti, da ti djeca dosađuju pitanjima, a u prirodi pružit ćeš im više slobode u tom pogledu. Pripovijedat će djeca, što im se dopada, opisivat će životinje i biline i ostale predmete, što ih vide. Eto gradiva za kućne i školske zadaće. Za djecu i čitanje u debelu hladu, na travi među cvijećem, bit će zabavnije i uzgojnije, nego li ono, što su čitala među mrzlim školskim zidinama. Računati, mjerit će učenici moći i u prirodi bolje nego u školi, jer su za prvo: vani bistriji, a za drugo imadu beskrajnih dimenzija. U školi možete djeci samo pripovijedati o *km*, *q*, *hl*, vani na putu, na livadi mogu to djeca sve praktično upoznati. Duljinu puta, livade, zida mjerit ćete osim *m*, korakom, okom i vremenom. Temeljne pojmove zemljopisa moći ćeš jedino u prirodi djeci zorno protumačiti, jer ćeš imat prigode, da pokažeš djeci brežuljak, obronak, vrh, goru, ravnicu, dolinu, rijeku, izvor, ušće, slap, otok, strane svijeta i t. d. —

Rousseau je jednom vodio svog Emila na šetnju. U šumi kaže, da su se izgubili. Emil plače. Uzgojitelj ga opomene na jučerašnju lekciju. Oni su gledali ovu šumu na sjeveru. Emil pogleda sunce, e, kaže, onda moramo na jug, te smo tako našli pravi put. Vani će djeca upoznati duljinu i oblike zemlje, pa će to onda svesti na zemljopisnu kartu. Tako ćemo doći od naravi na sliku o naravi. Putem naći ćete koje mjesto, što sjeća na povjest, i eto prilike, da i o tom govorite. A prirodopis? Eto vam trave, cvijeća, stabla, životinja, kamenja, zemlje, sve je na svojem stalnom mjestu, uvijek pripravno, da vam se pokaže u svojoj pravoj ljepoti sa svojim osebnostima. A poljođjelstvo? To ćete naći sve vani, jer se tu svaki dan druge radnje izrađuju.

Na izletima se uzgajaju estetična i moralna čuvstva. Narav je bila uvijek i ostat će učiteljica lijepoga, prva uzgojiteljica ukusa, al moramo zato kod svakog predmeta, što ga nađemo, tražiti lijepo i ukusno, a to ćemo i naći, jer svaka stvar to i ima. Tu će tekar dijete upoznati velike ljepote stvoritelja. Na izletima će se djeca bolje upoznati međusobno, a po tome i bolje štovati i pomagati jedan drugome. Učitelj će tu bolje upoznati čudi

učenika i njihove sposobnosti, pa će tako bolje upoznati, koja sredstva ima za pojedinca rabiti. Djeca će voljeti školu, jer ih ne će dugo držati zatvorene, štovat će više učitelja, a on će se morati više približiti učenicom. Učitelj mora djecu voditi na izlete, kad je samo moguće, jer su ti izleti higijenični, poučni i uzgojni. Vani ne će imati djeca pokvarenog zraka, ne će biti po tome školskih bolesti, bolesti prsiju, hrptenjače, očiju, bit će slobodni uprav onda, kada njihovo tijelo najviše slobode zahtijeva, jer se razvija.

Svaki izlet mora imati stalni cilj, i ne smije biti upriličen onako na vjetar; bilo bi to uzaludno trošenje vremena. Učitelj mora odlučiti, koliko će izleta napraviti i koja će mjesta posjetiti. Mjesta mora učitelj već od prije poznavati, te će nastojati, da bude dobro pripravan bez oklijevanja odgovarati na svako pitanje učenika, jer će stalno jedan ili drugi učenik pitati učitelja za ovo ili ono mjesto, što se vidi, za ovu ili onu stvar, što putem sretnu. Da je potrebno za izlete i lijepo vrijeme, o tome ne treba niti govoriti. Zimi ćemo poći već prema podnevu na izlet, a ljeti ranije. No, ako cilj izleta drukčije zahtijeva, morao bi učitelj poći svako doba. Pitat ćete, a što će reći učitelji? Hoće li biti oni zadovoljni? Treba to djeci već prije reći, pa će to djeca kazati kod kuće. Roditelji možda i ne će biti zadovoljni, nu djeci tog veselja ne će kratiti. Ako učitelj vidi, da koji od učenika ne bi mogao podnijeti težine puta, mora ga isključiti. Dobro će biti ako djeca uzmu sobom olovku i pisanku, pa zabilježe, što je važnije; a možda će kojigod i štogod narisati. Učitelj će uzeti sobom iglu, konca, što će lako rabiti, jer nije isključeno, da koje dijete štogod ne razdere. Morao bi imati i nekoje ljekarije, jer može izletniku i pozliti i podveze da ranu poveže, ako se koji rani. Djeca ne smiju ići ni prebrzo ni preveć polagano. Ako prođe voz ili kočija, neka djeca miruju. Nekoja se djeca boje konja, zato, ako je moguće ajde onim putem, kojim ne ide mnogo ljudi t. j. ne uzimaj glavne ceste. Učitelj se ne smije nikada oda-lečiti od djece, on mora biti uvijek među njima oprezan i budan. Da bude još veselije, nek djeca putem pjevaju vesele pjesmice. Zabraniti se mora djeci da bježe među grmlje, preskakuju jarke, idu po rubu jarka i jaza, da nose u ustima trave ili gljive, jer bi se mogla otrovati. Ne smije im se dopustiti, da idu u jame, a još manje, da bi ma ičim oštetili tuđe vlasništvo ili dodijavali životinjama. Ako učitelj opazi putem, da su djeca umorna, neka se odmore u hladu. Pozlije li kojemu učeniku, mora ga učitelj otposlati kući sa pouzdanom pratnjom, ako je pak komu vrlo zlo, mora se vratiti sa svom djecom, a izlet neka bude koji drugi dan. Neka se učitelji bližnjih sela dogovore, pa dovedu jedan i drugi svoju djecu do polovice puta, nek se djeca međusobno upoznaju, porazgovore i sprijatelje. Djecu ćemo povesti i u obližnje mjesto ili grad, te tako raširiti obzor njihovih poznanja.

(Konac slijedi).

Marija. Napisao Josip.

I.

Parobrod »Santorio« bio već izašao iz koparske drage i prolazio mimo Puntu Grossu. Sve se na palubi diglo i pogledalo put sjevera. Nije to inače ništa neobična, jer se s one točke zagleda Trst, pa ako si ga već višeputa vidio, ako ga i potanko poznaš, kud ćeš odonuda svratiti pogled, nego li na nj? Tà slijeve ti strane otvoreno more, samo tamo daleko ne znaš pravo, dal je magla ili su mletačke Alpe, za tobom izgubio ti se u dragi Kopar, a istarska obala te s one desne strane ne zanima. Nije dakle drugo, nego da paseš oči po Trstu i orijaškom mu zaleđu: trščanskom Krasu, koji se ko ogromni zid ruši do morskoga žala, i po kojem se smjestila Općina sa svojim obeliskom, Katinara, Kontovel . . . te junačke predstraže Slovenaca na sinjo Adriji.

No danas promatrahu ljudi s parobroda nekim posebnim zanimanjem, velikom napetošću onaj kraj. I iste »breščice« iz koparske okolice, koje nose u Trst mlijeko i jaja, što po Istri pakupe, navale sa krme, gdje su do tad čučeci čavrljale, prema provi. Dignem se i ja, da vidim, šta je. Bilo je bogme šta i gledati: Trščanski zaliv poplavili ratni brodovi naše mornarice iz Pule. Takva se prizora ne gleda svaki put, kad parobrodom putuješ iz Kopra u Trst.

Marija, koja je s menom putovala u Trst, da mi pomogne izabрати nešto odijela, mjerila je svojim crnim očima brodove. Najednom probljedi ko krpa, strese se i usklikne obrativ se prema meni: »Albatros!« To je ime jednoga od ratnih brodova. Ko da ju ostaviše sve sile, klonu na klupicu, gdje je i prije sjedjela. Priskočih k njoj i bijah u velikoj neprilici, kako da joj pomognem. Prihvatih ju za ruke, zвах ju Marijo! Marijo! Napokon me bolno pogleda i izlanu: »Nije mi ništa«.

Odem na svoje mjesto. Bila me prošla volja da promatram i dalje brodove. Trle me brige za Mariju. Što ću ovako nespretno i nepraktičan, ako ijoj pozli.

Za malo vremena ustade se i poče još ponnije promatrati »Albatros«.

Što je na tom brodu, upitam sam sebe, da ga tako očima zoblje? Za me brod kô brod. Desetak mornara zgrnulo se na onu stranu, što je bila napram našem parobrodu, i promatrahu nas.

Najednom zavrисne Marija, pak obrativ leđa ratnoj nemani, klonu opet ko kamen na klupicu. Za malo skoči na noge. Disala je naglo, oči, inače mirne, sipahu joj strijele, lice se ražari. Digne ruku napram brodu, komu smo

se bili na dvadesetak metara primakli, pa poče vikati i kazati mu kazalac i mezimac obiju ruku zajedno.

Sad sam bio uvjeren, da je poludila. Bojah se, da ne skoči u more.

— Marijo! Marijo! Umirite se za Boga! Šta će vam ljudi reći!

— Piero — reče mi ko izvan sebe i nastavi svoje nedelikatne kretnje.

Ljudi ju gledaju; nekoji uživahu u tom čudnom prizoru, nekim se pojavi okolo ustiju porugljiv posmjeh, ali nitko joj ne reče ni bijele ni crne.

Zapazim, da oni mornari, koji zirkaju na naš parobrod, jedan drugoga gledaju, a zatim prasnu u smijeh; samo jedan od njih bio u golemoj zabuni. Vrtio se na svojem mjestu i nije znao, kamo bi gledao. Ta zabuna njegova potraja koji časak; ostentativno obrati našem parobrodu leđa. Drugovi zadirkivahu u nj, ali on nikome ništa!

Sad se i Marija odvrati od broda i sjedne na prijašnje mjesto, pokrije lice rukama, a među prstima pokazale se obilate suze. Cijelo joj se tijelo treslo od žestoka jecanja.

Kad se iskrcasmo pred Lloydovom palačom, žurnim koracima stupaše po Piazza Grande gurajući ljude i lijevo i desno, kô da nije nikoga vidjela. Ja sam morao gotovo trčati za njom. Kad ju stignem, ne usudih se dirnuti u njezinu tajnu, samo ju podsjetih, da moramo u dućan, da kupimo odijelo. Uđosmo na Corsu u trgovinu, ali Marija mi je malo pomogla. Iz nje nije bilo riječi. O podne se vratismo istim parobrodom kući.

Marija pođe samnom svojoj tetki, kod koje sam sa četiri druga stanovao. Na kuhinjskim vratima dočekala nas gospodarica. Marija je krila pred njom pogled, kô da se nečega srami; no brzo udari u plač, koji je do tada mukom uzdržala, izmakne se u bližnju sobu, zabuši glavu u krevet i žestoko jecaše.

Stara bulji zinutim ustima, raskolačenim očima na me, kao da čeka od mene razjašnjenje. Bijah u neprilici, kô da sam ja kriv Marijinoj boli.

— Ne šalžite me nikade među ljude sa djevojkama! Tamo vam je, pa ju pitajte! Šta ja znam, što joj je! — rečem i popeh se stepenicama u svoju sobu, hvaleći Bogu, što se nije štogod gorega zbililo. Bilo mi je, kano da sam teško breme s leđa zbacio.

II.

Marija je skoro svaki dan dolazila k »njanji« (tetki), da joj pomogne pospremiti postelje, gladiti naše košulje i pokrpati štošta, jer je staru nam gazdaricu izdao bio već vid. I tako je za njezina staračka leđa baš dostatno breme bila skrb, što bi nam pripravila za objed i večeru, da nam ugodi. Bez Marije bila nam kuća pusta. Ako je dva dana uzastopce ne bi bilo, onda bi koji od nas našao budikakvi posao za nju: jednomé je otpalo puce sa

odijela, drugi nije imao čistih ovratnika, nekome je trebalo pokrpati košulju, pa onda navali svi u zboru na gospodaricu, neka odmah pošalje po Mariju. Ova bi odmah ko srna dotrčala, a mi ju naskočili s pitanjima, zašto je već vlaško ljeto nema, zar smo ju možda uvrijedili. A ona — crvena u licu kô jabuka — vesela, smiješeći se odvrćala bi nam, da je pred dva dana bila kod nas, a da je jučer imala kod kuće posla.

Uvijek je bila vesela naša Marija. Na lijepom licu nijesi nikad zapazio ni traga kakvoj boli. Crne oči su joj tako zadovoljno gledale ispod čela, koje je do polovice bilo pokrito vranom kosom. Bila srednjega stasa, a tijela punana. Čovjek bi ju bio držao prije za mladu snahu nego li za djevojku od 21 godine. O sebi niti o drugima nije nikad govorila. Iz njenih ustiju nije nikad izašla trivijalna riječ. U tuđi razgovor se nije nikad nepozvana miješala, samo na pitanja bi spretno i sa posmjehom odgovorila, pa opet nastavila svoj posao, a tada joj je iz lica izbijala neka ozbiljnost, blaženi duševni mir, zadovoljstvo, sreća. Srđžba nije nikad promijenila lijepih crta njezina lica. Kad bi se smiješila — a to je bilo uvijek, kad bi govorila — onda joj se iz cijeloga bića odsjevala radost, koja te je opčaravala; bilo ti je kao kad jutrom u kasnom proljeću pogledaš sa sunčanim sjajem oblivenu prirodu božju.

Dvije smo ju godine poznavali istu, jednaku, nepromijenjenu. Ali dvadesetak dana prije one zgođe na parobrodu rijetko smo ju vidjevali. Kad bi došla, bila je zaplakana. Onoga lijepog crvenila sa lica nestalo. Usnice — prije uvijek spremne na smijeh, sada se tužno škubile na plač. S te promjene njezine bili smo svi žalosni, no nijesmo se usudili, da ju pitamo za uzrok toj bônoj promjeni. No onaj prizor na parobrodu pobudi u meni znatiželjnost, pa kad je Marija onoga kobnoga dana na večer neopaženo otišla i kad su mi se drugovi sustanari povukli u svoje sobice, sjedoh ja k ognju, da štogod iz stare gazdarice o Mariji istisnem. Počekaoh sam, dok je pospremila kuhinju i sjela k ognju.

Stara, kô da je pogađala, što ja želim, poče :

— Zlo sam učinila, što sam ju danas poslala s vama u Trst. Da sam znala, što će se dogoditi, bila bi rađe ja s vama pošla. Već je bila nekako na nj bar prividno zaboravila, utješila se nekako bila, a danas ga je na brodu vidjela, njega Piera, koga ljubi duša njezina, a koji ju je zapustio sada, kad navršava vojničku službu, sada, kad ju je blaženu i sretnu morao povesti k oltaru.

— Od danas, nakon onoga, što se zbilom na parobrodu, ne će ga lje nikada nazvati mužem svojim, niti on nje ljubom svojom, rečem ja.

— A što se to dogodilo? upita me stara.

- Ta sam vam kazao, da ju pitajte, neka vam sama pripovijedi.
 — Ona mi je kazala, da je vidjela Piera.
 — I da mu je rogove kazala pred svim svijetom.
 — Per amor di Dio! usklikne prestrašeno stara i prihvati se suhim rukama za sijedu kosu.
 — I da ju je on s broda gledao, a kad ga je napala, okrenuo joj leđa pa otišao na drugi kraj broda uz peckanje i glasan smijeh drugova.
 — Santa Maria! Toga mi nije rekla, razočarano će stara.
 — Vjerujem, jer nije ni sama znala niti znade sada, što je učinila.
 — Nadala sam se, da će ipak sve dobro biti, a sada, kako čujem, sve je propalo. Povera mi! Povera mi!

(Konac slijedi.)

Moravski Hrvati.*)

Pođeš li dragom iz Bretislave prama Zöllendorfu, iznajprije vodi te put kroz tajinstvenu borovu šumu lihtenštansku, poznatu sa svojih nježnih starinskih crkvice, sjenica, lovačkih gradića, drvoreda, šumica rastežućih se napram Valčicama do Rantala i Lednice, ideš onda obalom velikog ribnjaka Nesita, prođeš Selec poznat sa svojih sumpornih kupelji, viješ se podnožjem bajaslovnih vrhova Palavskih, ugledaš starinski Mikulov sa umjetničkim baroknim crkvama i gradićem Dietrichsteinom, pa se na čas zaustaviš jošte vlakom u Bratibrunu i — eto gdje ulaziš u najzanimiviji predjel Moravske. Najbliža postaja je Dobro Polje (Gutfeld), koje sa susjednom Novom Preravom i Frjelištorfom na samoj dolnjaustrijskoj granici, spada u tri znamenite hrvatske naseobine u Moravskoj. Od kolodvora Novo Sjedlo-Droholce do Nove Prerave bit će neko pò sata; Frjelištorf je na lokalnoj željeznici, što no ide iz Novog Sjedla-Droholce do Hrušovan-Šana.

Po uredovnoj statistici živi u Frjelištorfu 781 Hrvat, 63 Čeha i 63 Nijemca; Nova Prerava imade 574 Hrvata, 41 Čeha i 96 Nijemaca; Dobro Polje nastava 510 stanovnika hrvatskih, 10 čeških i 170 njemačkih.

*) Dobrotom kolege g. Huberta Vitkovića iz Tišnova (Moravska) primismo »Hlas« iz Brna od 18. travnja t. g., koji pod gornjim naslovom donša lijep feuilleton, koji podajemo našim čitateljima u prevodu. Vrijedno bi da se i o ovome povede riječ dok je jošte dobe.

Koncem 16. stoljeća bio je grof Krištof iz Teufenbacha nastanio hrvatski puk u ova tri zapuštena sela. Zanimivo je doista, što su ovi moravski Hrvati kroz tri stoljeća usćivali svoj materinski jezik, običaje, pjesme i nošnju, akoprem sačinjavaju tek maljušni otočić u njemačkome moru, koje jur tisuće godina dan po dan potkapa naše slavensko kopno. Taj hrvatski otočić odijeljen je na istoku sa trim njemačkim naseobinama od najbližeg slavenskog kopna, koje se odatle neprekidno širi daleko, daleko prama istoku.

Naši Hrvati imadu škole samo — njemačke. Trorazrednicu u Frjelištorfu polazi 173 učenika; dvorazrednicu u Novoj Preravi 154 đaka a Dobro Polje ima isto tako dvorazrednicu sa 142 polaznika. Dakle, 2000 Slavena morade da šilje svoju djecu u njemačke škole ustanovljene za 230 njemačke djece, a možda djece samo takvih roditelja, koji se stide svog slavenskog porijetla!

Jedine su to naseobine u Moravskoj sa čisto slavenskim stanovništvom a samo sa njemačkim školama. Vrijedi li za nje — »lex Perek«? Hoće li i nadalje primati hrvatsku djecu u ove škole? Je li će i unaprijed ostati ta u nebo vapijuća krivica u domovini Komenskoga? Nemaju li austrijske školske oblasti toliko vlasti, da prokrče put razumnim načelom pedagoškim te promjene njemačke škole u hrvatske na kojima bi podučavali hrvatski učitelji? Kad bi austrijske oblasti izvršivale svoju dužnost osobito pogledom na duševno blagostanje stanovništva i pazile na kulturni razvitak naroda, po gotovo bi već odavna to uredili tako, da se u ovim hrv. naseobinama podučava mladež u svom materinskom jeziku. Oblasti nebi smjele čekati istom na inicijativu odozdo, na inicijativu stanovništva, kad se ide za interese — samo naše, slavenske. Narod je već molio svoje škole i ne jedamput, al sve te molbe ostaviše vrijeme koje i nadoše.

Žalibog, naše će oblasti spavati i nadalje mirno, bez brige, bez straha da im moguće one hrvatske škole u trim južnomoravskim seocima ne ugroze njemački »Besitzstand«!

Za duševni razvitak moravskih Hrvata nitko se i ne brine!

Crkva jedino je mjesto, gdje naši Hrvati slušaju riječ božju u slavenskom jeziku i molitve uzdižu do prestolja božijeg iz českih ili hrvatskih molitvenika. Bili su to dosad lih češki svećenici, koji su se zauzimali za moravske Hrvate, te im posvećivali svu brigu podučavajuć ih u slavenskom jeziku.

Al sve je to ipak premalo!

Valjalo bi sada, da se taj narod, koji je tako dugo odoljevao njemačkoj navali i usćivao si svoj čisti slavenski značaj, da se probudi i razvije do više narodne svijesti.

Da je u toga naroda zdravo jedro, vidi se po tome, što je usprkos njemačkog nasilja, pridržao si junački svoju narodnu individualnost, dok bi se drugi manje razvijeni narodi bilo milom ili silom, školom ili kapitalom germanizirali. Hrvatsko stanovništvo osim svoje narodne postojanosti odlikuje se i iskazuje u cijeloj njemačkoj okolini kano jači kulturni elemenat. Drukčije si ne možemo niti protumačiti, da se naši Hrvati već odavna nisu raznarodili. Moravski Hrvati dapače sa svojom prevagom uplivaju i na svoje najbliže slavenske susjede, na dolnjoaustrijske i južnomoravske Slovake, što nekako čudno i nevjerovatno izgleda. Najbliže slavensko selo na istoku prema Bretislavi je: Glogovac, zatim Hrv. Nova Vas i Poštornja. Sa tim dolnjoaustrijskim slovačkim selima jesu moravski Hrvati kano sa mostom spojeni sa slovačkim Podužacima u Moravskoj. Dolnjoaustrijski Slovaci (nazvani od njemačkih susjeda »Krowotn«) a djelomično i Podužaci od Bretislave sve do Godonjina, uzeli su u drugoj polovici prošlog stoljeća krasnu nošnju od moravskih Hrvata. I mnogi njihovi običaji, karakter njihove glazbe i mnogi dialektički izrazi podsjećaju na moravske Hrvate. To najljepše karakterizira kulturnu jakost moravskih Hrvata.

(Konac slijedi.)

Nekoje misli o poučavanju bilinstva u pučkoj školi. Piše G. Licul.

I.

Radi boljega razumijevanja ponajprije par redaka o pojmu riječi bilinstvo i što ovamo spada.

Bilinstvo je grana prirodopisa, te je prema tome znanost, koja se bavi zakonima o vanjskom i unutrašnjem ustroju, te o životu i međusobnoj srodnosti bilina. Prema tomu dijeli se ta znanost na više grana, koje sve možemo svesti na četiri glavne, a te su: 1. Morfologija, 2. Fiziologija, 3. Sistematika i 4. bilinska geografija.

Morfologiji napose pripada :

- a) organografija, koja opisuje vanjštinu pojedinih pod- i nadzemnih organa biline;
- b) anatomija, koja proučava unutrašnjost biline, te napokon
- c) nauka o razvoju bilina.

Fiziologiji bilinskoj je zadaća, da traži te prouči sve uvjete bilinskoga života, a dijeli se opeta u *a*) fiziologiju u užem smislu i *b*) biologiju.

Sistematika napokon razvršćuje sve biline u razne skupine, obazirajući se pri tome na naravne njihove srodnosti, te na druge možebitne odnošaje. Tim se dolazi do tako zvanoga bilinskoga sistema i to naravnoga kao što je De Jousie-De Candolle-ov. Imade i umjetnih sistema, od kojih je do sada najljepše izveden Linee-ov, toga velikoga švedskoga botanika. Toliko o botanici u koliko se ona bavi jedino znanstvenim pitanjima; no ako se pak više gleda na porabu bilina u praktičnom životu, te na korist i štetu, što je od njih imademo, tad nastaje tako zvana privredna botanika, kamo ubrajamo na pr. botaniku gospodarsku, šumarsku, livadarsku, obrtničku, ljekarničku i t. d.

Bilinska geografija prikazuje, kako i kuda su se biline po zemlji raširile, te razne pojave, koji utječu na to njihovo rasprostranjivanje po zemlji.

II.

Što od navedenoga da poučavamo u pučkoj školi? Najkraći odgovor na to pitanje bio bi slijedeći: Nijedne od gori spomenutih grana bilinstva nemišimo zanemarivati, no ipak nam pri tome treba držati na umu, da pučku školu nazivamo i elementarnom školom, pa radi toga poučavajmo u takvoj školi samo elemente bilinstva. Osim toga držimo na pameti i onu poznatu latinsku »non multa, sed multum«, a prema toj rečenici radit ćemo, budemo li pazili, da makar smo djeci i razmjerno malo iz bilinstva tumačili, ipak je postupak obuke na njihovo nježno srce u toliko djelovao, da je u njima pobudio zanimanje za prirodom, za bilinstvom, i to takovo zanimanje, da djeca činom dokazuju, da ih zanima sve što opažaju kod bilina na raznim mjestima i u razno doba godine, te da sami bar donekle mogu istražiti glavne zakone, što se odnose na biline i njihove promjene. Osobito je i nada sve važno, da djeca bar donekle upoznaju onaj veliki i strogi red, što no se u bilinstvu opaža.

III.

Kad se već pedagozi slažu u tom, da u pučkoj školi treba poučavati prirodopis, dakle i bilinstvo, bit će tomu valjda i razloga, t. j. bit će te je potrebno, da se i djeca pučke škole sa bilinstvom upoznavaju. Djeca, koju poučavamo, ponajvećma su djeca seljačka, sinovi su to poljodjelaca, dakle djeca, koja i opeta — barem velikom većinom — kane postati dobrim poljodjelcima. Pošto se pako poljodjelac bavi ponajvećma uzgajanjem raznih bilina, jasna je potreba, da se i djeca pučke škole poučavaju u bilinstvu. Djetetu treba dati prilike, da nauči poznavati razne biline, te ih upotrebljavati u svoju korist. Mora nadalje učiti poznavati i škodljive biline, a to za to, da ih bude moglo

trijebiti, odstranjivati između korisnih, da im ne štode uzimajući hranu i svjetlost.

Poznavati mora poljodjelac ne samo spoljašnost bilinsku već donekle i njihovu unutrašnjost, njihov život i uvjete života, jer će jedino tada moći biline valjano uzgajati.

Toliko o važnosti bilinstva što se odnosi na poljodjelsvo. Ali i što se tiče obrta, trgovine i t. d. bilinstva je u pučkoj školi od velike važnosti, što dalje nećemo dokazivati.

Gledamo li na to, što se navelo, uzgajati ćemo djecu materijalno (praktično), no i po formalni uzgoj djece bilinstvo u pučkoj školi od velike je važnosti, o čemu slijedeći podaci. Imade ljudi, koji najvole strane prirodne, t. j. onakve kakve se u njihovoj domovini ne nalaze, ne obzirući se na to, da prirodne svojeg zavičaja, svoje domovine poznaju malo il nikako. To su pravi tuđinci na svojem, a to je zlo: takovi ljudi obično hlepte za tuđim, a posljedica svega toga je često goraka.

Hoćemo li, da djeca postanu značajni ljudi, što je i naša velika dužnost, moramo eto i na to paziti, da im usadimo u pamet i srce domaću prirodu, dakle i domaće bilinstvo, u kojem će oni, kad ga budu promatrali, upoznavati ljepotu, cijenu i bogatstvo svoje domovine, a tim će se u njima buditi ljubav, poštovanje i zahvalnost do svog rodnog kraja. Napomenut nam je i to, kako se neki bilinski stvorovi mogu uzdržati jedino ustrajnom borbom.

To i čovjeka potiče na to, da ustraje, da ne zdvaja niti u najvećoj nevolji. Nadalje vježba se bilinskom obukom mišljenje i razum. Čovjek bo promatrajući razne bilinske individue i njihove pojave, doći će do toga, te promišlja, kako bi se mnogobrojni ti individui i pojavi dali razvrstati u pojedine skupine, kako se pojedini bilinski stvorovi odnose prema njihovoj cjelini i obratno i t. d.

Osobito nam je spomenuti — i to tim većma, jer i našim narodom vladaju razni krivi nazori, krive predsude, praznovjerstva i t. d. — da poznavanje prirode sve to uništava, odstranjuje i ispravlja.

Bilinska obuka budi u djeci i zanimivost. Budi se u njima neposredni interes, te im daje nužnu snagu za samu prirodoznanstvenu obuku. Taj interes prenaša se i na obični rad, te na taj način može čovjek naći zanimivost u svakom drugom radu kroz cijeli svoj život.

Nadalje obuka u bilinstvu djeluje uspješno i na oplemenjivanje svih čuvstava. Oplemenjuje se moralno i intelektualno čuvstvo, sučuvstvo, a ponajpače nabožno i estetsko čuvstvo. Promatrajući naime učenici razne biline i njihove promjene, upoznat će se s veličanstvenim pojavama, a opažajuć ove

i nehotice će im tražiti uzroke: pomišljat će na onoga mudroga vladara, koji bilinstvom upravlja, koji sve to uređuje, pomislit će — na Boga.

Promatrajuć nadalje biline i njihove pojave, opazit će tu djeca veliku ljepotu (mislimo na krasno raznobojno cvijeće, lišće, lijepi uzrast bilinski i t. d.); opazit će tu strogi i divni red na bilinama samim, a i na njihovim pojavima. Promotrimo u kratko za primjer samo položaj lišća na bilinama. Imade bilina, kod kojih stoji lišće na grančicama po dva i dva nasuprotno kao kod jasena, drijena i dr.; kod najvećega broja bilina porazmješteno je lišće u obliku vijka i to uvijek u nekakvom redu, tako da stoje na pr. u istom pravcu listovi 0., 5., 10., 15.... dakle 1., 6., 11., 16.,.... kod drugih pak bilina, listovi 1., 3., 5., 7.,..., dakle 2., 4., 6., 8.,.... i t. d. Krasnog li reda, divnog li sredstva za oplemenjivanje estetskog čuvstva u djece!

(Konac slijedi).

VJESNIK.

Glavna skupština »Narodne Prosvjete«.

O Petrovu-dne, 29. lipnja i slijedećeg dana, obdržavati će se u Pazinu glavna skupština učiteljskog društva »Narodna Prosvjeta«. Dnevni red najavit ćemo u slijedećem broju.

Nacrt zakona o pravnim odnosajima učiteljstva u Istri.

Skupni odbor hrvatsko-slovenačko-talijanskog učiteljstva Istre izradio je nacrt zakona, kojim se izdavaju nove ustanove za uređenje pravnih odnošaja učiteljskog osoblja na javnim pučkim i građanskim školama u Istri. Taj je nacrt pod tiskom, te ćemo ga priložiti budućem našem broju.

Učiteljske plaće u Koroškoj.

Zakonom od 9. ožujka 1907. bile su uređene plaće učiteljstva u Koroškoj. Ove se plaće dijele u pet razreda:

a)	plaća I. razreda iznaša za učitelje i nadučitelje	2000 K,	za učiteljice i nadučiteljice	1600 K;
b)	plaća II. r.	1800 K	odnosno	1450 K
c)	» III. »	1600 »	»	1300 »
d)	» IV. »	1400 »	»	1150 »
e)	» V. »	1200 »	»	1000 »

Podučitelji i podučiteljice imaju 800 K. Od stalno namještenih učitelja i učiteljica spada ih 15% u I. razred, 15% u II. razred, 20% III. raz., 25% u IV. raz. i 25% u V. razred. Građanski učitelji imaju 2200 K i manje od ovoliko.

Petgodišnji doplaci iznašaju za učitelje pučkih škola 200 K, za one građanskih prva tri isto foliko a ostali 300 K.

Prijamni ispiti na učiteljskim školama.

Ukazom od 24. ožujka 1907. br. 12730 naredilo je ministarstvo bogoštovja i nastave, da se na muškim i ženskim učiteljskim školama počam od godine 1907. mogu obdržavati prijamni ispiti u dva roka i to na svršetku školske godine i na početku, dakle prije i iza velikih praznika.

Ako se u prvom roku uzme dostatni broj pitomaca, to ih se ne uzimlje više u drugom roku.

Odlikovanje.

Načelniku i predsjedniku mjesnoga školskoga vijeća u Kastav-gradu, Mirku Jelušiću, podijelio je kralj zlatni križ za zasluge. Ako ova počast nije zaslužena, to se ne bi smjeli takvi križeci uopće niti dijeliti.

Nosio naš Mirko taj počasni križ uz onaj općinski na dugo sretan i mio — pa zdrav nam bio.

Ispiti osposobljenja.

U ponedjeljak dne 6. svibnja začinaju pred ispitnim povjerenstvom u Kopru ispiti osposobljenja za pučke i građanske škole.

Istoga dana počinaju ispiti i u Gorici. Za one pak, koje polažu ispit iz ručnih radnja i za dječija zabavišta, obdržavati će se ispit početkom lipnja.

Zbirka hrvatskih vezova.

Naša vrlo suradnica i hrvatska spisateljica gđa Jelica Belović-Bernadzikowska, koja je uredila i katalogizirala narodopisnu zbirku trgovačko-obrtnog muzeja, pozvana je od kr. hrv. slav. dalm. zemaljske vlade, odjela za bogoštovje i nastavu, da uredi zbirke narodnih vezova, koje se nalaze u muzeju kr. zemaljske obrtne škole. Gospođa Jelica odazvala se najpripravnije tomu pozivu te je odmah započela povjerenju joj zadaću.

Bugarско sveučilište.

Sveučilište u Sofiji neće se otvoriti ove tekuće školske godine. Odbor sveučilišnih profesora imao je prošlih dana dogovore sa ministrom nastave Apostolom. No ti dogovori nisu do ničega doveli, jer su profesori zahtjevali, da se namjesto svi bivši profesori, čega vlada neće da izvede.

Statistika vjeroispovjedanja.

Po najnovijim statističnim podacima je stanje pojedinih vjeroispovjesti slijedeće: Od 1,563,446.000 ljudi, koji obitavaju na zemlji, je 588,862.000 kršćana, od ovih je 272,638.500 katolika, 166,006.500 protestanata i 120,157.000 pravoslavnih. Nadalje je 11,222.000 židova, 216,630.000 muhamedanaca, 137,935.000 budista, 209,059.000 hindustanaca, 231,816.000 konfucijevaca, 29,900.000 sintrista, 157,069.000 animista, fetišista i sličnih a k tomu još dolazi 15,352.500 ljudi najrazličnijih vjeroispovjedanja.

Iz Poznanja.

Poznato je, kako se je vlada i sve što je njemačkoga oborilo svom žestinom na

Poljake i njihovo školstvo, da je slavni romanopisac Henrik Sienkiewicz bio prinuđen, da se glede te hajke obrati posebnim pismom na njemačkoga cara. A sada čuda eto! Ovih dana držali su slobodoumni Nijemci u Poznanju zbor, na kojem su prosvjedovali protiv sadašnje pruske protupoljske politike. Izjavio se osobito protiv kolozacione komisije i protiv protipoljskog sistema u školama.

Zagrebačko sveučilište.

U prošatom zimskom semestru bilo je upisanih 1366 slušatelja na hrvatskom sveučilištu i to 1166 redovitih a preostalo izvanrednih. Pravoslavnu fakultetu polazilo je 830, mudroslovnu 320 (ovoj pripada i šumarski odio sa 30 slušatelja) bogoslovnu 119 i farmaceutički odio 67 slušatelja.

Sveučilište u Gracu.

U zimskom semestru tekuće školske godine bilo je na ovom sveučilištu 2074 slušatelja i slušateljica. Od ovih je 81 bogoslov, 899 pravnik, 380 medicinera i 714 filozofa. U skupni broj ubrojen je i 61 farmaceut. Slušateljica bilo je 234.

Školski praznici u Berlinu.

Ovogodišnji uskršni praznici trajali su od 23. ožujka do 8. travnja. Za unaprijed ustanovljeni su ovako: Duhovi od 17. do 24. svibnja, ljetni praznici od 5. srpnja do 13. kolovoza, jesenski od 28. rujna do 8. listopada, božićni od 21. prosinca 1907. do 7. siječnja 1908.

Sjedinjene države.

Dana 13. svibnja slavit će sjedinjene države tristogodišnjicu otkako je ustanovljena prva engleska naseobina u novome svijetu, te će tom zgodom biti otvorena izložba u Jamestownu. Bit će tu također veliki pregled međunarodnog brodovlja u prisuću predsjednika Roosevelta. I dva broda naše mornarice bit će za to vrijeme tamo usidrena.

Gradanska škola u Kninu.

I Dalmacija počet će se ipak jednom razvijati i dizati u kulturnom pogledu, da zapremi i ona sirotica dostojno mjesto među drugim izobraženim narodima. Knin je jedno od većih mjesta kopnene Dalma-

cije, koje do sada nije imalo građanske škole. Sada je općinsko vijeće zatražilo od školske oblasti, da se ustanovi u Kninu takvu školu. Općina hoteci školskoj oblasti poći na ruku, obvezala se, da će snašati dio troškova, samo da se preporuka oživotvori. Hvalevriedno!

Raspisana mjesta.

U puljskom školskom kotaru raspisuju se slijedeća učiteljska mjesta:

1. Mjesto ravnajućeg učitelja 3. reda sa hrvatskim i talijanskim nastavnim jezikom u Rovinskom selu i Pomeru.
2. Mjesto ravnajućeg učitelja 3. reda sa hrvatskim nastavnim jezikom a talijanskim kao predmet u Marčani.
3. Mjesto podučiteljice na dvorazrednoj pučkoj školi sa hrvatskim nastavnim jezikom a talijanskim kao predmet u Medulinu.

Beriya ovih mjesta označena su u pokrajinskom zakonu od 9. listopada 1901. br. 35.

Natjecatelji imaju podnesti svoje potkrijepljene molbe c. k. kotar. škol. vijeću u Puli najkasnije do 31. svibnja 1907.

Za mjesta pod 1. i 2. ima se dokazati osobobljenje za naknadno poučavanje vjeronauka.

Za slučaj, da koji natjecatelj moli za više mjesta, mora predložiti svaku molbu posebíce, potpuno dokumentiranu.

Porast pučanstva.

Od godine 1895. do 1905. znatno je porasao broj pučanstva u raznim državama, pa eto da nekoje brojke pogledamo:

	1895	1905
Rusija	125,000.000	141,200.000
Sjedinjene države	68,934.000	83,143.000
Njemačka	52,279.000	60,605.000
Austro-Ugarska	43,228.000	47,355.000
Japan	42,271.000	47,975.000
Engleska	39,221.000	43,221.000
Francuska	38,459.000	39,300.000
Italija	31,296.000	33,604.000
Španjolska	18,157.000	18,900.000

Analfabeti u Sjedinjenim državama.

Census Bureau izdao je vrlo zanimivo izvješće o analfabetima u Sjedinjenim državama.

Svih analfabeta ima (osim Aljaške i Havaja) 6,180.069, što bi se inače reklo 106 nepismenih po svakoj tisući. No ovaj razmjer nije tako velik, izuzmu li se crnci i stranci. Za strance je razmjer 129, a za crnce 445 nepismenih na tisuću. Analfabetizam umanj je se godinu za godinom sve više. Godine 1905. bilo je ukupno 134 nepismena na tisuću; na urodenike bijelce otpalo je 64, na strance bijelce 130, a 568 na crnce, žutookošce i Kineze. U državi Nebraski ima najmanje analfabeta t. j. 3 na tisuću.

Na ladanju ima više analfabeta nego li u gradovima. U sjevernim državama ima na pr. u gradovima samo 10 prama 88 nepismenjaka na selu. U srednjim državama je razmjer između gradova i sela veći, i to 32 prama 193. Gradovi dakle imaju mnogo manje analfabeta nego li polje.

U nekojim državama je u zadnje doba uvedena školska taksa, a bogatije škole moraju plaćati taksu za one koje su siromašne. Tako je i pravo! Kod nas sve to izgleda naopako. Siromasi moradu plaćati škole koje ne polaze, već su za one, koji su drugog roda i jezika te koji su mogućniji od nas. Pa kad taj naš čovjek dođe u svijet, stanu se njegovom neznanju rugati baš oni, koji mu nisu htjeli dati škole. Kako je to gorko!

Nadzor škola u Italiji.

Nadzornici javnih ili zasebnih škola imenuju se putem natječaja. Za ta mjesta mogu se natjecati samo oni, koji su sa dobrim uspjehom polazili sveučilišni tečaj ili oni, koji imaju svjedodžbu ravnajućeg učitelja. Svaki natjecatelj mora imati osam godina praktične učiteljske službe, ili pet godina ove i tri kao ravnaju i učitelj. Natjecatelji ne smiju imati više od 40 godina, a svaki se još mora podvrći usmenom i pismenom ispitu. Pismene radnje jesu: 1. Iz pedagogije, gdje se ne gleda samo na sadržaj već i na jezik. 2. Zadaća iz školskih zakona obzirom na učiteljske i srednje škole. Usmeni ispit obuhvaća: 1. Povjest moderne pedagogije obzirom na političke, literarne i vjerske tem lje. 2. Pedagogija (psihologija, didaktika i moralka). 3. Higijena i školski zakoni obzirom na Italiju, Francusku i Prusku. Praktični su pokusi:

1. Predavanje u jednoj pučkoj školi. 2. Nadziranje jedne pučke škole. 3. Rasprava obzirom na 1. i 2. tačku. Ispitno povjerenstvo sastavljeno je iz sveučilišnih profesora, učitelja učiteljske škole i službenih nadzornika.

Ovi nadzornici ne nadziru državne škole. I učiteljice mogu postati nadzornicama, polože li ispit kao i učitelji. Nadzornici drže dva puta u godini skupštine koje predsjedja pokrajinski školski savjetnik. Cijela kraljevina ima 266 kotara, od ovih 208 nadzornika i 18 nadzornica.

Na znanje.

Umoljavaju se svi oni, koji su primili knjižice »Govedarstvo« od Iv. Johlera, a nisu još priposlali dotični iznos društvenom odborniku Gaši Licul, ravn. učitelju u Gorenjojvasi (p. Lupoglava), da to obave što skorije, jer nije lijepo ni da pisac čeka toliko vremena svoje pare.

Književnost i umjetnost.

U petak dne 26. travnja bila je svečana predstava u hrvatskom kazalištu u Zagrebu, u proslavu sedamdesetgodisnjice i tisućeg opusa maestra Ivana pl. Zajca. Tom se je zgodom za prvi put predstavljala njegova nova alegorična opera u tri čina »Prvi grijeh«, za koju je riječi napisao Silvije Str. Kranjčević. Cijela se je opera izvađala kao oratorij a priredilo ju hrvat. pjevačko društvo »Kolo« uz sudjelovanje ponajboljih kazališnih pjevačkih sila. Opera je potpuno uspjela, te je pobudila opću pozornost a općinstvo ju je živim zanimanjem pratilo. Živ nam bio i uzradio još velebnih radnja naš maestro Zajc!

Persida.

Poznati glazbeni skladatelj i kapelnik domobranske glazbe Muhvić, napisao je »Per si du«, operetu u tri čina po libretu Stj. Širole, koji ga je napisao po nekoj francuskoj pošalici. Prva predstava bit će u četvrtak 2. svibnja u Zagrebu, te vele glazbeni vještaci, da je glazba vrlo nježna i me'odijozna.

I na tome polju počesmo lijepo napredovati a na mlađim glazbenicima stoji, da se oduže svome narodu, te mu podaju plodove svoga duha, po kojima će nas svijet poznati i cijeniti.

Spomenploča hrvatskom historiku Ivanu Krst. Tkalčiću.

U Zagrebu ustrojio se je odbor, da podigne na kući broj 14. u Novoj Vesi u Zagrebu spomenploču velikom hrvatskom historičaru Ivanu Krst. Tkalčiću, izdavaču »Povjesnih spomenika grada Zagreba« i »biskupije zagrebačke«. Dični pokojnik radio je mnogo na polju hrvatske kulturne historije, a neumrlu si je slavu stekao svojim spisom »Slavensko bogoslužje u Hrvatskoj«, u kojem je ustao na obranu svetinje naroda hrvatskoga glagoljice, te nepobitno dokazao, da je glagoljica upotrebljavana i u zagrebačkoj biskupiji.

Nadamo se, da će se hrvatski narod odazvati pozivu rečenoga odbora, i doprinijeti prinos za podignuće spomenploče velikom pokojniku.

Prinose primaju u Zagrebu gospoda E. Laszowski, vladin perovodja (Visoka ulica 2), Janko Barlé, prebendar (Nova Ves 14), Dr. Velimir Deželić, pristav kr. sveučilišne biblioteke i g. Lujo Tomšić, knjigovoda (Gajeva ulica 7).

U Zagrebu, 30. ožujka 1907.

Predsjednik: E. Laszowski.

Lične vijesti.

Imenovanja.

Stalnom podučiteljicom na mješovitoj pučkoj školi na Dobrinjskom Polju imenovana je Marija Pavačić.

Ministar bogoštovja i nastave povjerio je općinskom liječniku u Kastvu, dr. Gaetanu Daboviću, poduku somatologije i higijene ne muškoj učiteljskoj školi u Kastvu.

Hrvatsko kazalište u Zagrebu.

Intendantom hrvatskog zemaljskog kazališta u Zagrebu imenovan je Andrija Fijan glumac i dosadanji ravnatelj istog.

Prvo česko dioničko društvo za osjeganje života u Pragu

Jedino slavensko dioničko društvo za životno osjeganje

Najpovoljnije i najjeftinije osjeganje:

- a) za slučaj smrti
- b) » » » i doživljenja
- c) osjeganje miraza
- d) » budućnosti djece
- e) » uz ispodobno zajamčeno ukmaćivanje uplaćenih premija
- f) osjeganje za slučaj nesposobnosti (invaliditeta)
- g) osjeganje raznih kombinacija za uživanje doživotnih renta itd.

Pogodnosti osjeganja:

- a) Osjegurani iznos isplaćuje se **odmah** poslije smrti. U slučaju samoubojstva i dvo-boja pako, ako je osjeganje bilo **dvije godine** u krijeposti.
- b) Neuplaćene police ne propadnu, ako su bile bar **tri godine** u krijeposti. U tom slučaju izdaje društvo smanjene police proste daljnjih uplata.
- c) Zapale ili smanjene police mogu se u roku 3 mjeseca obnoviti.
- d) Ratni riziko **priznat je besplatno** u svakom osjeganju do 10.000 K izim kod aktivnih vojnika i osoba, koje vrše vojničku službu u ratnoj mornarici.

Sve potrebite upute, razjašnjenja, cijenike itd. daje glavni zast. za Istru i Dalmaciju
gosp. Lacko Križ u Puli.

28 X 5
14/0
30
227

Našim pučkim školama

preporuča

SVEKOLIKE ŠKOLSKE TISKANICE,
LIJEPOPISNICE, ZADAČNICE,
RISANKE, PISARSKE I RI-
SARSKE POTREPŠTINE

NARODNA TISKARA
LAGINJA i drug.

prije J. KRMPOTIĆ i drug.

ulica Giulia, 1 — Pula — ulica Giulia, 1

ANT. TRANFIĆ, PULA

ULICA SISSANO-DIANA, 7.

GLAVNO SKLADIŠTE U KAŠTELSTAROME.

Vlastiti proizvodi najboljih Dalmatinskih vina te
maslinovog ulja. — Razašilje počam od 56 l.
unaprijed. — Cijenike šalje badava francko

 Za naručbe kao i sve drugo, obratiti se u Pulu.